

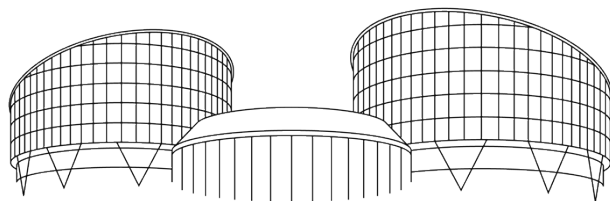

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Savjet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2013. godina. Ovaj prevod urađen je uz pomoć Fonda za ljudska prava Savjeta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund) i nije obavezujući za Sud. Više informacija može se pronaći u punoj izjavi o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

BIVŠE PETO ODJELJENJE

**PREDMET SAŠO GORGIEV PROTIV BIVŠE JUGOSLOVENSKE
REPUBLIKE MAKEDONIJE**

(Predstavka br. 49382/06)

PRESUDA
[Izvodi]

STRAZBUR

19. april 2012. godine

PRAVOSNAŽNA

19.07.2012. godine

U predmetu Sašo Gorgiev protiv Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije,

Evropski sud za ljudska prava (bivše Peto odjeljenje) zasijedajući u Vijeću u sastavu:

Peer Lorenzen, *Predsjednik*,
Karel Jungwiert,
Mark Villiger,
Isabelle Berro-Lefèvre,
Mirjana Lazarova Trajkovska,
Ganna Yudkivska,
Julia Laffranque, *sudije*,

i Claudia Westerdiek, *Sekretar Odjeljenja*,

nakon vijećanja bez prisustva javnosti 27. marta 2012. godine,
Donosi sljedeću presudu usvojenu toga dana:

POSTUPAK

1. Predmet je pokrenut predstavkom (br. 49382/06) protiv Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije koju je 27. novembra 2006. godine po članu 34 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: Konvencija) Sudu predao makedonski državljani g. Sašo Gorgiev (u daljem tekstu: Podnosilac predstavke).

2. Podnosioca predstavke zastupao je g. Šilegov, advokat sa praksom u Skopju. Makedonsku vladu (u daljem tekstu: Vlada) zastupala je njihova Zastupnica, g-đa R. Lazareska Gerovska.

3. Podnosilac predstavke tvrdio je, konkretno, da je država odgovorna po članu 2 Konvencije za radnju kojom je njemu ugrožen život a koju je izvršio R.D. lice koje je djelovalo u ime Države.

4. Dana 5. oktobra 2009. godine Predsjednik Petog odjeljenja odlučio je da o ovoj pritužbi obavijesti Vladu i da predstavnici da prioritet po Pravilu 41 Poslovnika Suda. Takođe je odlučeno da se o prihvatljivosti i meritumu predstavke odlučuje u isto vrijeme (član 29 stav 1).

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

5. Podnosilac predstavke rođen je 1972. godine u Skopju gdje i živi.

A. Osnovne informacije o predmetu

6. Podnosilac predstavke radio je kao konobar u jednom kafiću u Skopju. U 3.50 časova dana 6. januara 2002. godine, R.D. - rezervni policajac, ispalio je hitac u kafiću koji je podnosioca predstavke pogodio u grudi. Prema medicinskom uvjerenju od 12. septembra 2002. godine koji je izdao Klinički centar u Skopju, podnosilac predstavke urgentno je primljen u teškom opštem stanju (*тешка општа состојба*). Povrede koje je pretrpio opisane su na sljedeći način: prelomljena desna ključna kost i četiri slomljena rebra, povreda na potključnoj arteriji, unutrašnje krvarenje i uzetost brahijalnog plexusa. Desna ruka mu je bila paralisana. Zaključak je bio da je podnosilac predstavke pretrpio tešku tjelesnu povredu sa elementima ugrožavanja života i sa trajnim posljedicama (*витална загроженост и трајни последици*). Operisan je dva puta, drugi puta u aprilu 2002. godine u Kliničkom centru Beograd u Srbiji.

B. Krivični postupak protiv R.D.

7. Dana 27. marta 2003. godine Osnovni sud u Skopju osudio je R.D. *in absentia* za "teška krivična djela protiv opšte sigurnosti" (*тешки дела против општата сигурност*). On je osuđen na zatvorsku kaznu u trajanju od dvije godine. Nakon što je sud saslušao izjavu R.D., podnosioca predstavke i šest svjedoka i ispitao druge materijalne dokaze, utvrdio je da je R.D., dok je bio u alkoholisanom stanju, nenamjerno povukao obarač svog službenog pištolja i ustrijelio podnosioca predstavke koji je bio na udaljenosti od jednog metra. Podnosiocu predstavke savjetovano je da u zasebnom parničnom postupku traži naknadu štete. Ova odluka postala je pravosnažna 8. maja 2003. godine.

8. R.D. je počeo da služi zatvorsku kaznu 6. juna 2008. godine. Dana 23. juna 2008. godine Osnovni sud ponovo je pokrenuo postupak na zahtjev R.D. Dana 12. marta 2008. godine, R.D. je ponovo oglašen krivim i osuđen na dvije godine zatvora, uslovno na četiri godine. Nije bilo informacija o tome da li se protiv te odluke može uložiti žalba ili je ona pravosnažna.

C. Parnični postupak za naknadu štete

9. Dana 11. novembra 2002. godine podnosilac predstavke, koga je zastupao g. P. Šilegov, pokrenuo je parnični postupak protiv Ministarstva unutrašnjih poslova (u daljem tekstu: Ministarstvo) tražeći naknadu materijalnih i nematerijalnih gubitaka u vezi sa povredom koju je pretrpio zbog radnji R. D. On je tvrdio da država treba da preuzme odgovornost, jer je umjesto da bude na dužnosti u policijskoj stanici R.D. bio u kafiću i pucao u njega. On je pri tome upotrijebio svoj službeni pištolj i bio je u uniformi. Podnosilac predstavke tražio je 28.000.000 makedonskih denara

(MKD) na ime nematerijalne štete i 208.480 MKD naknade materijalne štete (izdataka za liječenje)¹.

10. Nakon 5 odlaganja, Osnovni sud u Skopju odbacio je zahtjev podnosioca predstavke dana 12. decembra 2003. godine, našavši da Ministarstvo nema potreban pasivni legitimitet da mu se sudi za štetu koju je nanio R.D., koji se, pošto je rezervni policajac, smatra službenikom države. Sud je utvrdio da je između 7.30 uveče dana 5. januara 2002. godine i 7.30 ujutro dana 6. januara 2002. godine R.D. bio na dužnosti u policijskoj stanici u Skopju. On je raspoređen na stražu (*службена задача – стража*) između ponoći i 1 čas ujutro, te između 6 ujutro i 7 ujutro dana 6. januara 2002. godine. Nakon 1 čas ujutro 6. januara 2002. godine, umjesto da se vrati u policijsku stanicu, R.D. je na svoju inicijativu otišao u kafić i o tome nije obavijestio svog pretpostavljenog ili njegovog zamjenika. Bio je u uniformi i nosio je službeni pištolj. U kafiću, u prisustvu drugih gostiju i pod uticajem alkohola, R.D. je izvukao pištolj i ustrijelio podnosioca predstavke, koji je bio ispred njega na udaljenosti od oko 1,5 metara. Sud je našao da je podnosilac predstavke pretrpio štetu koja je bila uzrokovana radnjom R.D. Međutim, da bi se Ministarstvo smatralo odgovornim po članu 157 Zakona o obligacijama (v. stav 17 ove presude), sud je istakao da

“... određeni uslovi treba da se ispune: štetu mora da izazove ovlašćeno službeno lice (*овластено службено лице*), ona mora da bude nanesena fizičkom ili pravnom licu i, naročito, mora da bude nanesena od strane službenog lica u obavljanju službenih dužnosti. A mora i da potekne iz nezakonite radnje. Okrivljeni (država) smatraće se odgovornim samo ukoliko je šteta nanesena u toku ili u vezi sa vršenjem službenih dužnosti. Neka radnja može se smatrati izvršenom u okviru vršenja neke dužnosti ukoliko je dio funkcija (*функција*) tog službenog lica. To je štetna radnja počinjena u radno vrijeme u službenom svojstvu lica o kome je riječ i kao dio njegovih službenih dužnosti. Šteta može biti izazvana i van službenih dužnosti, ali mora da postoji uzročno-posljedična veza sa vršenjem dužnosti ili sa samom funkcijom.... u ovom predmetu, R.D. nije bio u kafiću u službenom svojstvu... tako da šteta koju je nanio nije bila nanesena u vezi sa obavljanjem funkcija Ministarstva, iako je nanesena u vrijeme kada je trebalo da R.D. bude na dužnosti. U ključnom trenutku i na ključnom mjestu R.D. nije djelovao u svom službenom svojstvu već kao privatno lice, uprkos činjenici da je to bilo u radno vrijeme, da je nosio uniformu i upotrijebio svoj službeni pištolj. R.D. je odgovoran za preduzetu radnju i nanesenu štetu. Ne postoji uzročno-posljedična veza između njegove radnje i njegove funkcije ...

Činjenica da je [R.D.] bio u uniformi i da je koristio svoj službeni pištolj ne znači sama po sebi da je on djelovao u službenom svojstvu. R.D. nije upotrijebio pištolj u vezi sa vršenjem svoje funkcije, već kao gost kafića ...

U vrijeme kada je nanesena šteta, R.D. je, kao rezervni policajac, bio obučen da koristi pištolj. Okrivljeni, kao vlasnik pištolja, oslobođen je odgovornosti po članu 162(3) Zakona o obligacijama jer je šteta nastala isključivo kao rezultat nepredvidive radnje lica koje je djelovalo u ime Države čije se posljedice nisu mogle niti predvidjeti niti ukloniti.”

1. Otprilike 455.300 eura (EUR) i 3.390 EUR.

11. Sud je zaključio da podnosilac predstavke i dalje ima pravo da traži naknadu štete od R.D. po članu 141 Zakona o obligacijama (v. stav 16 ove presude).

12. Dana 3. marta 2004. godine podnosilac predstavke se žalio, tvrdeći da Ministarstvo treba smatrati odgovornim za radnje R.D. jer je on ove radnje izvršio dok je bio na dužnosti, da je bio u uniformi i da je pucao iz službenog pištolja. U svom podnesku on tvrdi da odgovornost Ministarstva proističe iz člana 103 Zakona o zapošljavanju (v. stav 20 ove presude) po kojem je Ministarstvo moglo da traži nadoknadu od R.D. I na kraju, podnosilac predstavke je naveo da je on pretrpio nepopravljivu štetu zbog ovog incidenta, pošto mu je desna ruka trajno paralizovana.

13. Dana 27. aprila 2004. godine Apelacioni sud u Skopju odbacio je žalbu podnosioca predstavke, jer nije našao osnov da odstupi od nalaza nižeg suda da radnje R.D. u kafiću nisu bile povezane sa službenim dužnostima koje je imao kao policajac. Sud je dalje našao da kada je R.D. ustrijelio podnosioca predstavke on nije djelovao kao policajac i nije vršio službene dužnosti. Shodno tome Ministarstvo nije imalo odgovornost. Sud je potvrdio pravo podnosioca predstavke da traži naknadu štete od R.D.

14. Dana 21. jula 2004. godine podnosilac predstavke podnio je zahtjev za reviziju (*pevuzuja*) Vrhovnom sudu, tvrdeći, između ostalog, da se Apelacioni sud nije bavio njegovim argumentima o odgovornosti Ministarstva po Zakonu o zapošljavanju.

15. Dana 31. maja 2006. godine Vrhovni sud odbacio je zahtjev za reviziju podnosioca predstavke, ponavljajući razloge koje su dali niži sudovi.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Zakon o obligacijama

16. Član 141 Zakona o obligacijama predviđa opšte principe kojima se uređuju zahtjevi za naknadu štete u građanskim postupcima.

17. Članom 157 predviđa se da je poslodavac odgovoran za štetu koju izazove njegov zaposleni u vršenju svojih dužnosti ili u vezi sa njima. Oštećeni može da traži naknadu štete direktno od zaposlenog ako je ta šteta nanesena namjerno. Poslodavac može da traži nadoknadu naknade štete koja se dosudi oštećenom od svog zaposlenog ukoliko je taj zaposleni nanio štetu namjerno ili zbog nemara.

18. Po članu 160, vlasnik opasnog predmeta (*опасен предмет*) odgovoran je za svaku štetu koju taj predmet izazove.

19. Članom 163(2) predviđa se da vlasnik opasnog predmeta može da se oslobodi odgovornosti ukoliko može da se pokaže da je šteta izazvana

isključivo radnjom žrtve ili trećeg lica koja se nije mogla predvidjeti i čije posljedice se ne bi mogle spriječiti niti ukloniti.

B. Zakon o zapošljavanju iz 1993. godine

20. Po članu 103 Zakona o zapošljavanju iz 1993. godine, koji je bio na snazi u to vrijeme, poslodavac je bio odgovoran za svaku štetu koju bi izazvao njegov zaposleni u vršenju svojih dužnosti ili u vezi sa njima. Poslodavac je mogao da traži nadoknadu naknade štete od zaposlenog ukoliko je zaposleni štetu izazvao namjerno ili zbog nemara.

C. Zakon o unutrašnjim poslovima (Službeni list br. 19/1995)

21. Član 24 Zakona o unutrašnjim poslovima, koji je bio na snazi u to vrijeme, precizirao je koja su se lica koja djeluju u ime Države smatrala službenim licima države.

22. Po članu 26 službena lica države moraju da obavljaju svoje funkcije u svakom trenutku, bez obzira na to da li su na dužnosti ili nisu.

23. U ratnom ili vanrednom stanju, Ministarstvo je moglo da pozove rezerviste da bi obezbijedilo javnu sigurnost i spriječilo nemire širih razmjera (član 45(2) Zakona o unutrašnjim poslovima). Rezervisti su mogli da se pozivaju i zbog obuke ili prakse. Tokom perioda službe, rezervisti su se smatrali službenim licima države u smislu člana 24 Zakona (član 46).

...

III. RELEVANTNO MEĐUNARODNO PRAVO

A. Osnovni principi upotrebe sile i vatrenog oružja od strane službenika organa za sprovođenje zakona koje je usvojio Osmi kongres Ujedinjenih nacija za sprečavanje kriminala i tretman počinitelja krivičnih djela, u Havani, Kuba, 27. avgusta do 7 septembra 1990. godine (u daljem tekstu: Osnovni principi")

25. Član 11 Osnovnih principa predviđa, između ostalog, da:

“Pravila i propisi o upotrebi vatrenog oružja od strane službenika organa za sprovođenje zakona treba da obuhvataju smjernice da se:

(a) preciziraju okolnosti u kojima službenici organa za sprovođenje zakona imaju ovlaštenje da nose vatreno oružje ...

(b) obezbijedi da se vatreno oružje koristi samo u odgovarajućim okolnostima i na način za koji je vjerovatno da će smanjiti rizik nepotrebnog nanošenja štete;

...

(d) uredi kontrola, skladištenje i izdavanje vatrenog oružja, uključujući postupke za obezbjeđivanje da su službenici za sprovođenje zakona odgovorni za vatreno oružje i municiju koja im se izda.”

B. Preporuka (2001)10 Komiteta ministara Savjeta Evrope državama članicama o Evropskom kodeksu policijske etike (u daljem tekstu: Kodeks)² i Obrazloženje preporuke

26. Član 37 Kodeksa predviđa da "policija može da koristi silu samo kada je to apsolutno nužno i samo u mjeri potrebnoj da se ostvari legitiman cilj”.

27. Komentar člana 37 Kodeksa, između ostalog, kaže:

“... Značaj angažovanja odgovarajućeg kadra u policiji, kao i njihove obuke ne smije se potcijeniti ...”

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 2 KONVENCIJE

28. Podnosilac predstavke žalio se po članu 2 Konvencije da je bio žrtva radnje kojom mu je ugrožen život, a koju je počinio R.D. službeno lice države. On se takođe žalio po članu 6 da domaći sudovi nisu prepoznali odgovornost države. Sud, pošto je on taj koji treba da okarakteriše činjenice predmeta u odnosu na zakon (v. *Akdeniz protiv Turske*, br. 25165/94, stav 88, 31. maj 2005. godine), smatra da podnesci podnosioca predstavke po ovoj stavci pokreću pitanje samo po članu 2 Konvencije koji glasi:

“1. Pravo na život svake osobe zaštićeno je zakonom. Niko ne može biti namjerno lišen života, sem prilikom izvršenja kazne koju je sud izrekao nakon osuđujuće presude za krivično djelo za koje je ta kazna predviđena zakonom.

2. Lišenje života se ne smatra protivnim ovom članu ako proistekne iz upotrebe sile koja je apsolutna nužna:

- a) radi odbrane nekog lica od nezakonitog nasilja;
- b) da bi se izvršilo zakonito hapšenje ili spriječilo bjekstvo lica zakonito lišenog slobode;
- c) prilikom zakonitih mera koje se preduzimaju u cilju suzbijanja nereda ili pobune.”

2. Usvojena 19. septembra 2001. godine na 765. sastanku Zamjenika ministara.

A. Prihvatljivost

1. Primjenjivost člana 2 Konvencije

29. Sud konstatuje na samom početku da sila koja je upotrijebljena protiv podnosioca predstavke nije u ovom slučaju bila smrtonosna. To ne isključuje ispitivanje pritužbi podnosioca predstavke po članu 2 Konvencije. Zapravo, Sud je već ispitivao pritužbe po ovoj odredbi kada navodna žrtva nije umrla usljed spornog postupka (v. *Makaratzis protiv Grčke* [GC], br. 50385/99, stavovi 49-55, ECHR 2004-XI; *Osman protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 28. oktobar 1998. godine, stavovi 115-22, *Izveštaji o presudama i odlukama* 1998-VIII; i *Yaša protiv Turske*, 2. septembar 1998. godine, stavovi 92-108, *Izveštaji* 1998-VI).

...

B. Meritum

1. Podnesci strana

34. Podnosilac predstavke ponovo je konstatovao da državu treba smatrati odgovornom za nezakonite radnje R.D. Odgovornost R.D. po krivičnom pravu ne oslobađa državu njene odgovornosti u odnosu na štetu koju je izazvao R.D. dok je bio na dužnosti. Odluka osnovnog suda koju je dostavila vlada... bila je još jači dokaz da su domaći sudovi pogrešno primijenili relevantno pravo.

35. Vlada je navela da R.D. nije imao namjeru da ubije podnosioca predstavke. To je utvrđeno u toku krivičnog postupka protiv njega (v. stav 7 ove presude). Međutim, Vlada je priznala da, s obzirom na težinu pretrpljenih povreda, podnosilac predstavke jeste bio podvrgnut zlostavljanju koje se može podvesti u područje djelovanja člana 3 Konvencije, ali je navela da država nije imala nikakvu odgovornosti po materijalnom dijelu tog člana. Odgovornost Vlade završila se krivičnim postupkom u kome je R.D. bio osuđen i kažnjen. Građanski sudovi, na sva tri nivoa, odbacili su zahtjev podnosioca predstavke, našavši da država nije mogla da se smatra odgovornom pošto nije bilo uzročno-posljedične veze između radnji R.D. i njegovih službenih dužnosti. U vezi sa tim Vlada je naglasila da je u vremenskom periodu koji je od ključnog značaja za ovaj predmet R.D. napustio svoj položaj u toku radnog vremena bez saglasnosti pretpostavljenih. Ovaj incident se dogodio nakon što je on obavio svoju službenu dužnost, tj. stražu. U kafiću on nije vršio službenu dužnost u okviru ili u vezi sa svojim poslom. Tu je djelovao kao privatno lice, kako su to utvrdili i domaći sudovi.

2. Ocjena Suda

(a) Primjenjivost člana 2 Konvencije

36. Prema sudskoj praksi Suda, samo u izuzetnim okolnostima fizičko zlostavljanje lica koja djeluju u ime države koje dovodi do smrti može da predstavlja povredu člana 2 Konvencije. Tačno je da krivična odgovornost lica o kojima je riječ u upotrebi sporne sile nije pitanje u postupku koji se pokreće po Konvenciji. Ipak, stepen i vrsta sile koja se koristi i namjera ili cilj upotrebe sile mogu, između ostalih faktora, biti relevantni u ocjenjivanju da li u nekom konkretnom slučaju radnje lica koje djeluje u ime države u nanošenju povrde ali ne i smrti jesu takve da se činjenice mogu staviti u područje zaštite koja se jemči članom 2 Konvencije, s obzirom na predmet i svrhu tog člana. U gotovo svim slučajevima gdje je lice napadnuto ili zlostavljano od strane policije ili vojnika, njihove pritužbe se prije ispituju po članu 3 Konvencije (v. *Makaratzis*, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 51, i *İlhan protiv Turske* [GC], br. 22277/93, stav 76, ECHR 2000-VII).

37. U ovom predmetu, iz činjenica koje su utvrdili domaći sudovi, jasno je da je R.D. ustrijelio podnosioca predstavke u desnu stranu grudi. Sud prihvata konstataciju Vlade da nije utvrđeno da je R.D. imao namjeru da ubije podnosioca predstavke. Sud, međutim, konstatuje da je činjenica da podnosilac predstavke nije ubijen sasvim stvar sreće. U vezi sa tim Sud pridaje težinu činjenici da je R.D. ispalio hitac na podnosioca predstavke iz blizine (između 1 i 1,5 m, v. stavove 7 i 10 ove presude). Podnosilac predstavke pretrpio je teške povrede kojima mu je ugrožen život. Zbog tih povreda on će zauvijek biti invalid. On je hitno primljen u bolnicu gdje je dva puta operisan. Težinu njegovih povreda ne spori nijedna strana.

38. S obzirom na gore navedene okolnosti Sud zaključuje da bez obzira da li je R.D. zaista namjeravao da ubije podnosioca predstavke ili ne, podnosilac predstavke jeste žrtva postupka koji, po samoj svojoj prirodi, njegov život dovodi u opasnost iako je, u ovom slučaju, on preživio. Stoga je član 2 primjenjiv na ovaj predmet.

(b) Direktna odgovornost države po članu 2 Konvencije

(i) Opšti principi

39. Sud ponavlja da član 2, kojim se štiti pravo na život i predviđaju okolnosti u kojima lišenje života može biti opravdano, ima mjesto jednog od najtemeljnijih odredbi Konvencije, u odnosu na koju nisu dozvoljene derogacije (v. *Velikova protiv Bugarske*, br. 41488/98, stav 68, ECHR 2000-VI).

40. S obzirom na značaj člana 2 u demokratskom društvu, Sud mora sa naročitom pažnjom da razmotri navode o povredi ove odredbe, uzimajući u obzir ne samo radnje lica koja djeluju u ime države koja su zaista

upotrijebila silu, već i sve okolnosti (v. *McCann i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 27. septembar 1995. godine, stav 150, Serija A br. 324).

41. Član 2 ne odnosi se samo na smrtne slučajeve do kojih je došlo zbog upotrebe sile od strane lica koja djeluju u ime države, već i, u prvoj rečenici prvog stava, predviđa pozitivnu obavezu države da preduzme odgovarajuće korake da zaštiti život ljudi u njenoj nadležnosti (v. *Makaratzis*, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 57).

42. Ova pozitivna obaveza obuhvata prije svega primarnu dužnost države da postavi zakonodavni i upravni okvir osmišljen da se obezbijedi djelotvorna zaštita. Taj okvir mora da obuhvata propise koji su usmjereni na posebna obilježja određenih aktivnosti, naročito u vezi sa nivoom potencijalnog rizika za život ljudi. Država mora da pokaže izuzetnu marljivost i da definiše one ograničene okolnosti u kojima službenici organa za sprovođenje zakona mogu da upotrijebe vatreno oružje (v. *Abdullah Yilmaz protiv Turske*, br. 21899/02, stavovi 56 and 57, 17. jun 2008. godine, i *Makaratzis*, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 59).

43. Za sud, i s obzirom na sudsku praksu Suda, mora se takođe smatrati da dužnost države da zaštiti pravo na život obuhvata i preduzimanje razumnih mjera kojima će se obezbijediti sigurnost pojedinaca na javnim mjestima i da, u slučaju teške povrede ili smrti, postoji djelotvoran nezavisni sudski sistem koji će obezbijediti dostupnost pravnih sredstava kojima se mogu utvrditi činjenice, i da se utvrdi odgovornost lica koja su počinila grešku i obezbijedi odgovarajuće pravno zadovoljenje za žrtvu (v. *Ciechońska protiv Poljske*, br. 19776/04, stav 67, 14. jun 2011).

44. Međutim, ovu pozitivnu obavezu treba tumačiti tako da ne nameće pretjeran teret vlastima, imajući na umu, naročito, nepredvidivost postupanja ljudi i operativne odluke koje se moraju donositi kada je riječ o prioritetima i resursima (v. *Keenan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 30015/96, stavovi 44-45, 27. jul 2004. godine). Konkretno, odluke o izboru sredstava kojima će se obezbijediti poštovanje pozitivnih obaveza po članu 2 u principu je pitanje koje je u okviru polja slobodne procjene svake Strane ugovornice. Postoje različiti načini da se obezbijedi poštovanje prava iz Konvencije, pa čak i kada država ne primjeni neku konkretnu mjeru koju predviđa domaće pravo, ona ipak može da ispunji svoju pozitivnu dužnost drugim sredstvima (v. *Ciechońska*, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 65, i *Fadeyeva protiv Rusije*, br. 55723/00, stav 96, ECHR 2005-IV).

(ii) *Primjenjivost navedenih principa u ovom konkretnom predmetu*

45. Sud konstatuje posebne okolnosti u kojima je R.D. ustrijelio podnosioca predstavke. U vezi sa tim Sud konstatuje da je u relevantno vrijeme R.D. bio rezervni policajac i samim tim i lice koje je djelovalo u ime države. To su potvrdili i građanski sudovi (v. stav 10 ove presude) i to je u skladu sa članom 46 Zakona o unutrašnjim poslovima koji je tada bio na snazi (v. stav 23 ove presude). U vrijeme koje je od ključnog značaja za

ovaj predmet, naime u noći između 5 i 6 januara 2002. godine, R.D. je bio na dužnosti u policijskoj stanici gdje je bio raspoređen na stražu u ponoć (5. januara) i u 6 ujutro (6. januara 2002. godine), pri čemu je svaka ta smjena trajala jedan sat. U 1 čas izjutra 6. januara 2002. godine, nakon što je njegova smjena straže završena on je, ne obavijestivši svoje pretpostavljene, otišao iz stanice i pošao u kafić. Bio je u uniformi i nosio je službeni pištolj. U 3.50 ujutro toga dana on je pucao iz pištolja i pogodio podnosioca predstavke u grudi. R.D. je osuđen, prvobitno *in absentia*, jer je nemarom počinio teško krivično djelo protiv javne sigurnosti i osuđen je na zatvorsku kaznu u trajanju od dvije godine. Nakon što je postupak ponovo otvoren, on je ponovo oglašen krivim i osuđen na uslovnu zatvorsku kaznu (v. stavove 7 i 8 ove presude). Podnosilac predstavke dobio je savjet da svoj zahtjev za naknadom štete podnese u zasebnom parničnom postupku.

46. U parničnom postupku, podnosilac predstavke tražio je od domaćih sudova da utvrde odgovornost države za pretrpljenu štetu. Sudovi su odbacili taj zahtjev jer država nije imala neophodan pasivni legitimitet pošto R.D. nije djelovao u službenom svojstvu već kao privatno lice, a šteta nije izazvana u toku ili u vezi sa njegovim vršenjem službenih dužnosti.

47. Sud ističe svoju sudsku praksu prema kojoj je država direktno odgovorna za akte nasilja koje počinje policijski službenici u obavljanju svojih dužnosti (v. *Krastanov protiv Bugarske*, br. 50222/99, stav 53, 30. septembar 2004. godine). Ovaj predmet treba razlikovati od predmeta *Krastanov*, pošto se on odnosi na štetnu radnju koju je lice koje je djelovalo u ime države počinilo van svojih službenih dužnosti.

48. Da bi utvrdio da li država može da se smatra odgovornom za nezakonite radnje lica koja djeluju u njeno ime, a koje oni počinje van vršenja svojih službenih dužnosti, Sud treba da ocijeni ukupnost okolnosti i da razmotri prirodu i okolnosti konkretnog postupka o kome je riječ.

49. U vezi sa tim Sud zapaža da je do incidenta došlo tokom radnog vremena R.D. Nema sumnje da je u relevantno vrijeme R.D. trebalo da bude na dužnosti u policijskoj stanici. On je napustio svoje radno mjesto bez ovlašćenja pretpostavljenih i u pijanom se stanju uključio u opasno ponašanje ugrozivši život podnosioca predstavke. Strane nisu sporile da je on tako počinio flagrantnu povredu pravila radnog odnosa koja je dovela do dotičnog incidenta. R.D. je bio u uniformi kad je ustrijelio podnosioca predstavke. U takvim okolnostima, nije nerazumno da su ga doživljavali kao službeno lice organa za sprovođenje zakona. Nadalje, on je ustrijelio podnosioca predstavke svojim službenim pištoljem, koji su mu obezbijedili nadležni organi.

50. Sud prihvata da nadležni organi nisu objektivno mogli da predvide da **podnosilac predstavke** neće poštovati pravila kao ni kakve će biti njegove radnje kasnije u kafiću. Međutim, Sud ističe da država mora da uvede i rigorozno primjenjuje sistem adekvatnih i djelotvornih mehanizama zaštite koji su osmišljeni da se spriječi da lica koja djeluju u ime države, a naročito

privremeno mobilisani rezervisti na neodgovarajući način koriste službeno oružje koje im je obezbijeđeno u kontekstu njihovih službenih dužnosti. Vlada nije obavijestila sud o bilo kakvim propisima u ovom smislu. U vezi sa tim Sud se poziva na član 26 Zakona o unutrašnjim poslovima kojim se propisuje da lica koja djeluju u ime države - kao što je bio R.D. - vrše svoje funkcije "u svakom trenutku, bilo da su na dužnosti ili ne". Očigledno je primjena ove odredbe imala jasnih koristi za društvo, ali je u sebi nosila i neke potencijalne rizike. Stalni angažman lica koja djeluju u ime države kao što su policijski službenici iziskivao je da oni uvijek nose svoje službeno oružje da bi mogli da vrše svoje dužnosti.

51. Nadalje, Sud ističe da se od država očekuje da postave visoke profesionalne standarde u svojim sistemima za sprovođenje zakona i da obezbijede da lica koja u tim sistemima rade moraju da ispune propisane kriterijume (v. *mutatis mutandis*, *Abdullah Yilmaz*, citirano ranije u tekstu ove presude, stavovi 56-57). Konkretno, kada se policijske snage opremaju vatrenim oružjem, ne samo da se mora obezbijediti potrebna tehnička obuka, već i izbor lica koja će djelovati u ime države kojima će se dozvoliti da nose to vatreno oružje mora da bude predmet posebne analize.

52. U ovom predmetu, Vlada nije obavijestila Sud da li su domaće vlasti izvršile bilo kakvu procjenu da li je R.D. podoban da bude regrutovan i naoružan. U tim okolnostima, Sud smatra da se štetna radnja R.D. u kafiću mora pripisati tuženoj državi.

53. Tužba podnosioca predstavke protiv države obezbijedila je odgovarajući pravni lijek da se ustanovi krivična odgovornost za radnje R. D. koje su dovele do povrede prava podnosioca predstavke po članu 2 Konvencije. Činjenica da on nije tražio naknadu štete od R.D. nije od odlučujuće važnosti, pošto je predmet njegovog zahtjeva, kao i njegove predstavke pred Sudom, bio da se utvrdi odgovornost države kao takva.

54. S obzirom na navedeno, Sud... nalazi da je došlo do povrede člana 2 Konvencije u njegovom materijalnom dijelu.

55. Pošto ne postoji eksplicitna pritužba podnosioca predstavke u odnosu na procesnu obavezu po članu 2 Konvencije, Sud nema potrebe da ocjenjuje da li je država ispunila tu svoju obavezu.

...

III. PRIMJENA ČLANA 41 KONVENCIJE

62. Član 41 Konvencije predviđa:

“Kada Sud utvrdi povredu Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice o kojoj je riječ omogućava samo djelimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravičnu naknadu oštećenoj stranci.”

A. Naknada štete

63. Podnosilac predstavke tražio je 3.390 eura (EUR) na ime materijalne štete. To se odnosilo na troškove njegovog liječenja. Taj je zahtjev potkrijepio kopijama relevantnih faktura. Takođe je tražio 455.300 EUR kao nadoknadu nematerijalne štete zbog bola, straha, umanjene sposobnosti i unakaženosti koje je bilo izazvano povredama koje je zadobio. Obje ove cifre odgovarale su iznosima koje je podnosilac predstavke tražio u parničnim postupcima (v. stav 9 ove presude). Uz to, on je tražio i 10.000 EUR za navodnu povredu člana 2 i 10.000 EUR za to što mu je navodno uskraćeno pravo na pravično suđenje.

64. Vlada je osporila ove zahtjeve, tvrdeći da nije bilo uzročno posljedične veze između štete i navodnih povreda. Što se tiče naknade materijalne štete koju je tražio podnosilac predstavke, Vlada je navela da podnosilac predstavke nije tražio nadoknadu od R.D. kao počinioca krivičnog djela i direktno odgovornog za pretrpljenu štetu. Što se tiče zahjeva za naknadu nematerijalne štete, Vlada je navela da on nije bio potkrijepljen dokazima. Isto se odnosilo i na njegove zahtjeve zbog navodne povrede člana 2 i člana 6. I na kraju, Vlada je navela da treba uzeti u obzir standard života u Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji i da će utvrđivanje povrede Konvencije biti dovoljna pravična naknada.

65. Sud smatra da se naknada materijalne štete koju je tražio podnosilac predstavke odnosi na medicinske izdatke koje je podnosilac predstavke imao kao direktnu posljedicu činjenice da ga je R.D. je povrijedio. S obzirom na prateće dokumente i činjenicu da Vlada nije osporila iznos koji je u njima naveden, Sud dosuđuje u cijelosti iznos koji je tražen po ovoj stavci.

66. Sud dalje prihvata da je podnosilac predstavke pretrpio nematerijalnu štetu koja ne može da se nadoknadi isključivo utvrđivanjem da je došlo do povrede člana 2 Konvencije. Praveći svoju procjenu na osnovu načela pravičnosti, Sud dosuđuje podnosiocu predstavke 12.000 eura po ovoj stavci, i sve poreze koji se na tu sumu obračunaju.

...

IZ TIH RAZOGA, SUD JEDNOGLASNO

...

2. *Nalazi* da je član 2 Konvencije primjenjiv na ovaj predmet;

...

5. *Nalazi* da je došlo do povrede člana 2 Konvencije;

6. *Nalazi*

(a) da tužena država treba da plati podnosiocu predstavke u roku od tri mjeseca od datuma na koji ova presuda postane pravosnažna u skladu sa članom 44 stav 2 Konvencije, sljedeće iznose koje treba preračunati u domaću valutu tužene države po kursu na dan plaćanja

i) 3.390 eura (tri hiljade tri stotine i devedeset eura), uz porez koji se na to obračuna, na ime materijalne štete;

ii) 12.000 eura (dvanaest hiljada eura), uz porez koji se na to obračuna, na ime nematerijalne štete

(b) da se od isteka navedena tri mjeseca, pa do isplate ovih iznosa obračunava obična kamata na gore navedene iznose po stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Evropske Centralne Banke tokom zateznog perioda uz dodatak od tri procentna poena;

...

Sačinjeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanoj formi na dan 19. april 2012. godine po Pravilu 77 stavovi 2 i 3 Poslovnika Suda.

Claudia Westerdiek
Sekretar

Peer Lorenzen
Predsjednik

© Savjet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2013. godina.

Zvanični jezici Evropskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prevod urađen je uz pomoć Fonda za ljudska prava Savjeta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On nije obavezujući za Sud i Sud ne preuzima odgovornost za njegov kvalitet. Prevod se može preuzeti sa baze podataka o sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili sa bilo koje druge baze podataka kojoj ga je Sud dostavio. Prevod se može reprodukovati za nekomercijalne svrhe pod uslovom da se navede puni naziv predmeta, sa gore navedenom izjavom o autorskim pravima i pominjanjem Fonda za ljudska prava. Ukoliko je namjera da se bilo koji dio ovog prevoda upotrijebi za komercijalne svrhe, molimo vas da se obratite na adresu publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.